

Matematiikan ja tilastotieteen laitos

Stokastiset prosessit

Harjoitus 2

30.05.2008

1. Esitä tapahtuma $\{T_A = n\}$ ketjun koko historian avulla, kun lähtötilanne on $X_0 = i$. Esitä myös tapahtuman $\{T_A = n\}$ todennäköisyys käyttämällä yleistettyjä siirtymätodennäköisyyksiä. [Vertaa luentojen kaavaa (2.11)]

2. Tarkastellaan Markovin ketjua, jonka tilajoukko on $S = \{1, 2, 3, 4, 5\}$ ja siirtymätodennäköisyysmatriisi on

$$P = \begin{pmatrix} & \frac{1}{2} & \frac{1}{4} & \frac{1}{4} \\ \frac{2}{3} & & \frac{1}{3} & \\ & 1 & & \\ \frac{7}{8} & & \frac{1}{8} & \\ \frac{1}{3} & \frac{1}{6} & \frac{1}{2} & \end{pmatrix}$$

a) Piirrä ketjun tiladiagrammi

b) Hae kaikki absorptiojoukot

a) Määrä absorptiotodennäköisyydet kaikista tiloista i absorptiojoukkoihin A

3. Tarkastellaan luentojen rahapeliesimekkiä. Oletetaan, että pelaajalla A on alussa i euroa ja pelaajalla B on $d-i$ euroa. Laske todennäköisyys sille, että pelaaja A häviää pelin. Luonnostelee myös häviötodennäköisyyden kuvaaja alkupääoman i funktiona tapauksissa $p = q = \frac{1}{2}$ sekä $p = \frac{3}{4}$ ja $q = \frac{1}{4}$. [Vihje. Sovella luentojen esimerkkiä ja tietoa $h_d = 0$.]

4. Näytä, että jokaisella ajanhetkellä $n, \hat{n}$ ja m on

$$\begin{aligned} & \mathbf{P}(X_{n+m} = i_{n+m}, \dots, X_{n+1} = i_{n+1} \mid X_n = i_n, \dots, X_0 = i_0) \\ &= \mathbf{P}(X_{\hat{n}+m} = i_{n+m}, \dots, X_{\hat{n}+1} = i_{n+1} \mid X_{\hat{n}} = i_n). \end{aligned}$$

[Vihje: Polkutodennäköisyyden kaava]

5. Tarkastellaan SK-ketjua (X_n) luonnollisilla luvuilla $\mathbb{N}$. Merkitään $T_i = \min\{ n \in \mathbb{N} : X_n = i \}$ (Huom. jos $i \neq 0$, niin T_i on ensimmäinen osumishetki, mutta ei absorptiohetki). Näytä, että

$$\mathbf{P}_2(T_0 = n) = \sum_{0 < m < n} \mathbf{P}_2(T_1 = m) \mathbf{P}_1(T_0 = n - m).$$

Olkoon $G_i(t) := \mathbf{E}_i t^{T_0}$ ja $H_{ij}(t) := \mathbf{E}_i t^{T_j}$. Näytä edellisen identiteetin avulla, että

$$G_2(t) = H_{21}(t)G_1(t).$$